

VESTITORUL

Editată de Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Oradea

Oradea, 27 iulie-august

Seria I, Anul XXII, Nr. 1-2 (309-310), 2019

FERICIȚI

MARTIRI

Din sumar:

25 de ani de la numirea ca Arhiepiscop Major și Mitropolit a Preafericitului Cardinal Lucian - pag. 2; Alocuțiunea Papei Francisc la Rugăciunea *Angelus* - pag. 3; "Geniul greco-catolic românesc" - pag. 4-9; Icoanele murale ale Fericitilor Episcopi martiri au fost sfințite în biserica din parohia Velența, Oradea pag. 15-18.

25 de ani de la numirea ca Arhiepiscop și Mitropolit a Preafericitului Cardinal Lucian

În urmă cu 25 de ani, Preafericitul Părinte Cardinal LUCIAN MUREȘAN a fost numit Arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Făgăraș și Mitropolit al Bisericii Române Unită cu Roma, Greco-Catolică.

La 4 iulie 1994, după retragerea cardinalului Alexandru Todea de la conducerea Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Făgăraș, Papa Ioan Paul al II-lea l-a numit pe episcopul Eparhiei de Maramureș, PS Lucian Mureșan, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Făgăraș și Mitropolit al Bisericii Române Unită cu Roma, Greco-Catolică. Instalarea sa în Catedrala din Blaj a avut loc în data de 27 august 1994.

Credincioșii Bisericii Române Unită cu Roma, Greco-Catolică, deopotrivă clerici și laici, urează Preafericirii Sale multă sănătate întru plinătate de haruri și rodnică păstorire a turmei încredințate de Domnul Isus Cristos!

„Pe Stăpânul și Arhiereul nostru Doamne Îl păzește!

Întru mulți ani, Stăpâne!”

www.e-communio.ro

VESTITORUL

P.S.S. Virgil Bercea: Președinte

Redacția și administrația:

Pr. Olimpiu Todorean: redactor coordonator

Ioan F. Pop: secretar de redacție

Colaboratori:

Otilia Bălaș, Mihaela Caba, Ioan Dărăbăneanu,
Alin Crețu.

Adresa:

410210 - Oradea, str. Ep. Mihai Pavel, 4;
Tel: 0259.436.492; Fax: 0259.430.509;
E-mail: olimpiu35@yahoo.it; Tel: 0722.450.013

Abonamente: Claudiu Boda

Str. Corneliu Coposu nr. 13, Bl. X9, Ap. 8
410445 - Oradea; Tel: 0744.958.932

Difuzare: Claudiu Boda

Str. Corneliu Coposu nr. 13, Bl. X9, Ap. 8
410445 - Oradea; Tel: 0744.958.932

I.S.S.N. 1454 - 8526

Alocuțiunea Papei Francisc la Rugăciunea *Angelus*

A fi capabili de a avea milă: aceasta este cheia.

14.07.2019

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Astăzi Evanghelia prezintă parabola celebră a „bunului samaritean” (cf. Lc 10,25-37). Întrebat de un învățat al legii despre ceea ce este necesar pentru a moșteni viața veșnică, Isus îl invită să găsească răspunsul în Scripturi și spune: „Să îl iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși!” (v. 27). De fapt, acel om întreabă iarăși: „Și cine este aproapele meu?” (v. 29). În acest moment, Isus răspunde cu parabola, această parabolă frumoasă: vă invit pe voi toți să luați Evanghelia astăzi, Evanghelia lui Luca, la capitolul 10, versetul 25. Este una dintre cele mai frumoase parabole din Evangheliile. Și această parabolă a devenit paradigmatică a vieții creștine. A devenit modelul acțiunii unui creștin. Grație evanghelistului Luca, avem această comoară.

Protagonist al scurtei relatări este un samaritean, care întâlnește de-a lungul drumului un om tâlhărit și bătut de bandiți și se îngrijește de el. Știm că iudeii îi tratau cu dispreț pe samariteni, considerându-i străini de poporul ales. Așadar nu este o întâmplare că Isus alege chiar un samaritean ca personaj pozitiv al parabolei. În acest mod vrea să depășească prejudecata, arătând că și un străin, și unul care nu îl cunoaște pe Dumnezeu adevărat și nu frecventează templul său, este capabil să se comporte conform voinței sale, simțind milă față de fratele nevoiaș și ajutându-l cu toate mijloacele pe care le are la dispoziție. Tot pe acel drum, înainte de samaritean, au trecut un preot și un levit, adică persoane dedicate cultului lui Dumnezeu. Însă, văzându-l pe sârman la pământ, au mers mai departe fără să se oprească, probabil pentru a nu se contamina cu sângele său. Pusese mai înainte o regulă umană – să nu se contamineze cu sânge – legată de cult la marea poruncă a lui Dumnezeu, care vrea înainte de toate milostivirea.

Așadar, Isus propune ca model pe samaritean, tocmai unul care nu avea credință! Și noi ne gândim la atâția oameni pe care îi cunoaștem, poate agnostici, care fac binele. Isus alege ca model pe unul care nu era un om al credinței. Și acest om, iubindu-l pe fratele ca pe sine însuși, demonstrează că îl iubește pe Dumnezeu cu toată inima și cu toate puterile – pe Dumnezeu pe care nu îl cunoștea! -, și exprimă în același timp adevărată religiozitate și deplină umanitate.

După ce a relatat această parabolă atât de frumoasă, Isus se adresează din nou învățatului legii care îl întrebase „Cine este aproapele meu?” și îi spune: „Cine dintre aceștia trei crezi că este aproapele celui căzut în mâinile tâlharilor?” (v. 36). În acest mod face o răsturnare față de întrebarea interlocutorului său și

față de logica noastră a tuturor. Ne face să înțelegem că nu noi, pe baza criteriilor noastre, suntem cei care definim cine este aproapele și cine nu este aproapele, ci este persoana aflată în situație de nevoie care trebuie să poată recunoaște cine este aproapele său, adică „acela care a avut milă de el” (v. 37). A fi capabili de a avea milă: aceasta este cheia. Aceasta este cheia noastră. Dacă tu în fața unei persoane nevoiașe nu simți milă, dacă inima ta nu se înduioșează, înseamnă că ceva nu merge. Fii atent, să fim atenți. Să nu ne lăsăm târați de insensibilitatea egoistă.

Capacitatea de compasiune a devenit piatra de comparație a creștinului, ba chiar a învățaturii lui Isus. Isus însuși este compasiunea Tatălui față de noi. Dacă tu mergi pe drum și vezi pe unul fără adăpost întins acolo și treci fără să îl privești sau te gândești: „Da, efectul vinului. Este un bețiv”, întreabă-te nu dacă acel om este bețiv, întreabă-te dacă inima ta nu s-a împietrit, dacă inima ta nu a devenit gheață. Această concluzie arată că milostivirea față de o viață umană aflată în stare de necesitate este adevărata față a iubirii. Așa devenim adevărați discipoli ai lui Isus și manifestăm fața Tatălui: „Fiți milostivi, după cum Tatăl vostru este milostiv” (Lc 6,36). Și Dumnezeu, Tatăl nostru, este milostiv, pentru că are compasiune; este capabil să aibă această compasiune, să se apropie de durerea noastră, de păcatul nostru, de viciile noastre, de mizeriile noastre.

Fecioara Maria să ne ajute să înțelegem și mai ales să trăim tot mai mult legătura indisolubilă care există între iubirea față de Dumnezeu Tatăl nostru și iubirea concretă și generoasă față de frații noștri și să ne dea harul de a avea compasiune și a crește în compasiune.

Otilia BĂLAȘ

„Geniul greco-catolic românesc”

Albumul „Geniul greco-catolic românesc”, realizat de Cristian Bădiliță, teolog, eseist, poet și traducător, și Laura Stanciu, profesor la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, cu sprijinul Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, în frunte cu Eminența Sa Mitropolit și Cardinal Lucian Mureșan, a apărut din datoria pe care au simțit-o autorii față de Biserica Greco-Catolică.

Dacă avem în gând dictonul abatelui, scriitorului și filozofului G. Raynal: „Datoria poate fi definită ca obligația riguroasă de a face ce este în folosul societății”, se înțelege că datoria morală simțită de autorii operei a fost să facă cunoscut adevărul despre Biserica Română Unită cu Roma, suprimată abuziv în anul 1948, suprimare ce a lovit nu numai Biserica, dar și țara.

Cu Episcopii și cei mai mulți preoți închiși, timp de patruzeci de ani viața Bisericii a existat doar în clandestinitate, în permanentă primejdie. Episcopii nou consacrați, la rândul lor, au făcut ani mulți de închisoare. Biserica a fost repusă în libertate în 1989, dar cu toate, absolut toate bunurile confiscate și împărțite între stat și Biserica Ortodoxă. Conștiinți de această nedreptate, autorii dau lucrării un sens reparatoriu.

Titlul trimite la capodopera lui Rene de Chateaubriand, *Genie du christianisme*, apărută după violențele Revoluției din Franța – 1789 -, Revoluție care „a schimbat fața Franței până la schimonosire”. După atrocitățile care au înflorat Europa și după căderea Revoluției, poetul își amintea de iudeii din vechime care, după eliberare, erau datori să refacă din ruine Templul Ierusalimului. Ca aceștia, și el, poetul, după Revoluție, venea „cu grăuntele de nisip” să grăbească reconstruirea. Și o făcea prin scrisul său. Este ceea ce înțeleg să facă autorii operei pe care o prezentăm.

Albumul Geniul greco-catolic românesc este o necesitate, spune Cristian Bădiliță: „Scoate din zona de umbră, de <uitare >, o imensă tradiție, cea greco-catolică, ignorată de publicul larg, o tradiție căreia îi datorăm însăși ființa noastră națională” („Tradiției greco-catolice îi datorăm însăși ființa noastră națională”, Interviu cu Cristian Bădiliță, realizat de Cristina Andrei).

În continuare, subliniază: „...este un anti-amnezic, poate dureros pentru somnolenți și adormiți, dar absolut necesar pentru cei care s-au trezit”. Și ține să accentueze: „Toți românii sunt datori să-și cunoască istoria. Toți trebuie să știe că Biserica Greco-Catolică, desființată de comuniști, în 1948, cu activa complicitate <a fraților> BOR, a pus bazele bazele României moderne”, adevăr afirmat și de Fericitul Iuliu Hossu: „Dacă nu exista Unirea religioasă de la 1700, nu era nici Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848, unde s-a strigat <Vrem să ne unim cu Țara!> și fără aceasta nu era nici Unirea de la 1918”.

Trei „cuvintele introductive” deschid opera: *Prima Unire cu Occidentul*, cuvânt semnat de Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, și *Despre acest album și Geniul greco-catolic românesc*, „cuvinte” ale lui Cristian Bădiliță.

Președintele Academiei reamintește adevărul originii romane a românilor, „enclavă latină la Porțile Orientului”. Prin „originea lor romană, prin graiul neolatin, prin limba de creștinare, prin numele lor etnic provenit din latinescul Romanus, legați de Occident, chiar și atunci când lumina acestui Occident părea obturată sau chiar stinsă”. Biserica a căzut sub influența slavilor, dar Unirea religioasă cu Roma, de la 1700, „ne-a reșezat pe harta Europei în locul cuvenit și indicat de sorgintea noastră...”. Școala Ardeleană, curent iluminist, produsul Bisericii Române Unite cu Roma, a trasat programul cultural și de emancipare națională, care a condus la Marea Unire din 1918.

În *Despre acest album*, Cristian Bădiliță mărturisește că opera este un omagiu adus Bisericii Greco-Catolice „cu rol esențial în europenizarea României”, fiind „prima instituție românească (...) care a lansat acum peste trei sute de ani <proiectul de țară> valabil și astăzi: occidentalizarea la nivel de civilizație, cultură și spiritualitate” (Cristian Bădiliță-Laura Stanciu, „Geniul greco-catolic românesc”, Ed. Vremea, București, 2019, p.9).

Personalitățile prezente în album, „chipuri și icoane”, sunt ipostazele reale ale acestui proces, sunt fiii Bisericii Greco-Catolice, de la exponenții Școlii Ardelene la George Coșbuc, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Iuliu Maniu și Corneliu Coposu, care „aparțin patrimoniului nostru național.” Edițiile viitoare vor putea aduce completări sumarului, spune autorul, ca să nu lipsească Octavian Smigelschi, Dumitru Caracostea, Ilarie Chendi, Vintilă Horia, Victor Papilian, Mircea Zăciu, Nicolae Balotă, Nicolae Breban, Virginia Zeani, Lucia Hossu Longin și mulți alții.

În al doilea cuvânt, *Geniul greco-catolic românesc*, după o privire de sinteză a încercărilor de Unire a Bisericii Ortodoxe cu Biserica Catolică, Cristian Bădiliță subliniază câteva idei esențiale: Biserica Greco-Catolică depinde de centrul spiritual al Occidentului, de Roma, iar europenizarea „sistematică, politică și culturală a ținuturilor locuite de români” a început de la Unirea cu Biserica Romei (1700).

Cultura și istoria românilor este marcată de trei „generații de aur” greco-catolice, susține autorul.

Prima este reprezentată de Corifeii Școlii Ardelene: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ioan Budai-Deleanu și Gherontie Cotore, Vasile Aaron etc. Aceștia au demonstrat originea romană a românilor, lati-

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

nitatea limbii, prin care au legitimat drepturile poporului nostru în Ardeal și identitatea noastră europeană, punând în dificultate statutul celor trei națiuni privilegiate, al ungurilor, sașilor și secuilor: „*Națiunea română, marginalizată de cele trei națiuni privilegiate din arhiducat, își afirmă <ses lettres de noblesse> prin înrudirea istorică, lingvistică și spirituală (de credință), cu marile popoare occidentale: italian, francez, spaniol. Afirmându-și latinitatea, românii își afirmă, implicit și răspicat, europeanitatea*” (Op. cit., p.13).

A doua „*generație de aur*” greco-catolică este cea a anului 1848, înscrisă în istorie prin Adunarea Națională de pe „Câmpia Libertății” din Blaj, unde drepturile românilor s-au făcut cunoscute prin vocea preoților greco-catolici: Simion Bărnăușiu, Aron Pumnul, Timotei Cipariu, George Bariț și Andrei Mureșanu, din generație făcând parte Ioan Maiorescu, tatăl lui Titu Maiorescu, Alexandru Papiu-Ilarian, Avram Iancu, August Treboniu Laurian, Basiliu Rațiu și Iacob Mureșianu. Unii dintre aceștia au contribuit la dezvoltarea învățământului în Regat, unde au dus spiritul „școalelor Blajului”.

A treia „*generație de aur*” greco-catolică, cea de la sfârșitul secolului al XIX-lea, „*va construi Unirea politică de la 1918*” și o reprezintă Canonicii Ioan Micu Moldovan și Augustin Bunea, Ioan Bianu, George Pop de Băsești, Ioan Rațiu, George Coșbuc, Ion Agârbiceanu, Iuliu Maniu, Liviu Rebreanu și alții.

Trăsăturile constante ale geniului-greco-catolic: „*occidentalismul, patriotismul (adesea accentuat, dar niciodată fariseu), enciclopedismul, reflexul pedagogic (cultura ca armă politică) reprezintă constante ale <geniului greco-catolic românesc>*” (Op. cit., p.15). Sunt trăsături ce se transmit de trei sute de ani din generație în generație și le-au reprezentat și Episcopii și preoții martiri de la 1948. Și au continuat să existe și să se transmită chiar și în condițiile ostile de „ieri” și continuă să existe și să se transmită și în climatul nefavorabil de „azi”, observăm noi, iar Cristian Bădiliță crede că „*trebuie activate într-o formulă actuală și transmise, cu zel apostolic, celor din jur*”.

În încheiere, Cristian Bădiliță susține că „*al treilea pas firesc pentru împlinire <proiectului de țară> început la 1700 este unirea eclezială integrală cu Roma, centrul latinității și al creștinismului occidental*”.

Cele trei „*generații de aur*” greco-catolice dau și structura volumului. Înainte de a intra în conținutul paginilor, ne rețin atenția două „cuvinte” distincte: „*Episcopii/mitropoliții greco-catolici și evenimentele semnificative*” și „*Nașterea Bisericii Greco-Catolice. Unirea ortodocșilor din Ardeal cu Roma*”.

Primul înscris acțiunile hotărâtoare ale celor doi Mitropoliți ai Bisericii Ortodoxe din Transilvania, Teofil Seremi, la 1697, și Atanasie Anghel, la 1700, de Unire a Bisericii Ortodoxe cu Biserica Romano-Catolică, sub

cele patru puncte dogmatice florentine, Unirea fiind și o întoarcere la religia strămoșească. Atanasie Anghel devine astfel primul Episcop greco-catolic, uns la Viena (1701).

De la Atanasie Anghel până în zilele noastre sunt trecuți toți Episcopii și Mitropoliții Blajului, toți cu studii la marile universități occidentale, toți reprezentând trepte de creștere și de consolidare a Bisericii Unite și a culturii, încât de fiecare nume se leagă o nouă înfăptuire: Inochentie Micu-Klein este întemeietorul Blajului, Petru Pavel Aron deschide, în octombrie 1754, la Blaj, primele școli sistematice în limba română, realizează prima traducere a Sfintei Scripturi în limba română după *Vulgata*, inaugurează Tipografia diecezană. Ioan Bob modernizează organizarea Bisericii prin introducerea capitolului, Alexandru Ștercașuluțiu este primul Mitropolit, Vasile Suciuc clădește Institutul Recunoștinței, Mitropolitul, Cardinalul Alexandru Todea organizează Biserica Unită în clandestinitate și, după obținerea libertății, în 1989, este Reîntemeietorul. La momentul lor istoric, toți au scris și au tradus opere teologice, au tradus și publicat din literatura universală, au editat reviste și au fost fondatori de asociații culturale.

Cu personalitățile de astăzi din fruntea Bisericii Unite cu Roma, cu Mitropolitul și Cardinalul Lucian Mureșan și Episcopii diecezelor, se încheie acest „cuvânt” al L.S. în colaborare cu C.B.

Al doilea „cuvânt” prezintă situația Transilvaniei după includerea ei în Imperiul Habsburgic. În urma Reformei, religia calvină era dominantă în Principat, Biserica Ortodoxă era „tolerată” și supusă supravegherii calvin (maghiar). Habsburgii fiind catolici, au inițiat tratative cu Biserica Ortodoxă în vederea Unirii cu Roma, Unire realizată la 1700.

Prin cele două *Diplomele Leopoldine*, dar mai ales prin *Secunda Leopoldina*, românii și-au depășit statutul de iobagi și, conștienți de originea romană și latinitatea limbii, au ajuns să fie conștienți de identitatea lor de români. Deschiderea marilor școli catolice ale Apusului pentru românii „uniți” a dus la formarea intelectualității românești. Și primii intelectuali au fost preoții greco-catolici. Cu toate acestea, opoziția față de Unire nu a lipsit și s-a manifestat violent prin călugărul sârb Visarion și Sofronie de la Cioara, mandatați de ortodoxie și de Mitropolia sârbă de la Carloviț.

Noua Episcopie Română Unită cu Roma și-a mutat reședința de la Alba Iulia la Făgăraș, ulterior, Inochentie Micu va transfera sediul Episcopiei la Blaj.

Articolul *Blajul* al lui Ioan Rațiu înscris întrarea în consistența operei, purtând cititorul în acel loc unic, unde, „...*la întretărirea celor două Târnavă, orașelul Blaj,*” la adăpostul arborilor stufoși, își dezvăluie bogăția: Catedrala, Școlile, Castelul mitropolitan, Câmpia Libertății...

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 7)

Personalitățile intrate în Istorie sunt prezentate printr-o sumară biografie, cu menționarea operelor realizate și o pagină reprezentativă din lucrările scrise.

Prima generație de aur: *Școala Ardeleană, Inochentie Micu-Klein (1692/1700? - 1789, „primul român modern”* (Iorga)

Cu studii de Filozofie la iezuiții de la Cluj și de Teologie și Drept canonic la Trînava, tot la iezuiți, Inochentie Micu – Klein este sfințit preot. Numit Episcop, întemeiază Blajul și creează planul dezvoltării lui spirituale și culturale, deschiderea școlilor în limba română. Trimite primii *alumni* să studieze la școlile catolice din Roma, întărește Unirea și Biserica Unită cu Roma. Primind titlul de nobil, obține un loc în Dieta din Transilvania - primul și singurul român în forul legislativ și *porta voce* a conașionalilor săi.

Petru Pavel Aron (1709-1764), Episcopul care a deschis „școalele Blajului”

A studiat la iezuiții din Cluj și la Trînava, Teologia la Colegiul De *Propaganda Fide* din Roma, unde a fost sfințit preot. În 1751, Curtea vieneză îl numește Episcop.

Lui P. P. Aron i se datorează redactarea primei lucrări a elitei clericale unite, a călugărilor bazilieni și profesori - Rednic, Cotore, Maior, Caliani -, *Floarea adevărului*, operă de maturitate intelectuală, care arată „aportul Reformei Catolice la nașterea, și în spațiul transilvan, a iluminismului catolic”. „Predicile” primitive ale călugărului Visarion Sarai apar și mai primitive după redactarea lucrării și lucrărilor teologilor greco-catolici ai Blajului.

Corifeii Școlii Ardelene, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ioan Budai-Deleanu, formați teologic și intelectual la Blaj, Roma sau Viena - la Colegiul De *Propaganda Fide* din Roma, la *Institutul Pazmanian* sau Colegiul *Sancta Barbara* din Viena, au fost preoți greco-catolici, Ioan Budai-Deleanu a studiat Teologia. Cu toții au fost excelenți cunoscători ai limbilor latină, greacă, germană, maghiară, dar și franceză și italiană. Cu toții au avut același mesaj al Școlii Ardelene - „*tripticul ideologic: romanitatea, latinitatea și continuitatea românilor în Dacia*”, cu toții, adepți ai Iluminismului Europei Centrale (Aufklärung), cu toții autori și traducători de opere teologice, istorice și lingvistice, unii și de lucrări filozofice și literare; ei și continuatorii lor au publicat manuale și lucrări pentru risipirea neștiinței și răspândirea culturii. Sunt cărturarii susținuți de Episcopii Diecezei Greco-Catolice de Oradea, Ignăție Dărăbant și Samuil Vulcan. La Reședința episcopală din Oradea, Gh. Șincai a scris o parte din opera sa.

Samuil Micu (1745-1806) este „*cel dintâi istoric al românilor*” (Iorga). Înzestrat „*cu o putere de muncă și tenacitate uluitoare*”, a tradus lucrări patristice, „*a prelucrat operele contemporanilor în domeniul teologic sau filozofic, dicționare, monografii*”. În 1779

tipărește în limba română prima carte cu litere latine, *Carte de rogăcioni*, și elaborează un sistem ortografic. Un an mai târziu, publică prima gramatică a limbii române, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*. A scris și prima istorie a tuturor românilor, de la origini până în epoca Luminilor: *Istoria și lucrurile și întâmplările românilor*, o lucrare temeinică, cu o gândire și abordare critică a informațiilor.

Gheorghe Șincai (1754-1816) a fost director al Școlilor confesionale greco-catolice din Transilvania, calitate în care a înființat peste 300 de școli. Este primul istoric care „*trăiește din plin un aer european*”. Istoria sa, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*, se remarcă prin obiectivitate și spirit critic. Încadrează istoria românilor în istoria universală, susține că românii nu au fost încreștinați, s-au născut creștini odată cu formarea ca popor. La fel ca Samuil Micu și Petru Maior, consideră istoria o cale de justificare a drepturilor românilor cu celelalte națiuni din Transilvania.

Petru Maior (1756-1821), cu istoria sa, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, se dovedește a fi pe urmele lui Inochentie Micu – Klein, înțelegând istoria ca un demers politic pentru drepturile românilor din Transilvania, pe baza dreptului istoric și al celui natural.

Ioan Budai-Deleanu (1760-1820), „*personalitate occidentală și spirit ardelean*”, cunoscător desăvârșit al literaturii clasice, al literaturii italiene și franceze, dă literaturii noastre în formare singura epopee, *Țiganiada*, operă barocă, „*o izvoditură noao și orighinală românească*” într-o „*formulă poetică mixtă, eroică și comică*”, avându-l ca model pe Homer, dar și pe Tasso și Milton. Dovedește un deosebit simț al limbii, la un alt timp, asemenea lui Eminescu.

În epocă, excepționala dezvoltare a culturii cuprinde și alte discipline, astfel, cu Efrem Micu-Klein, pictura românească înscrie primii pași moderni.

Memoriul *Supplex Libellus Valachorum*, redactat de Corifeii Școlii Ardelene, indică intrarea demersului pentru drepturile românilor din Transilvania în zona politicului.

A doua generație de aur: Pașoptiștii. Europa anului 1848 se manifestă diferit, în Est, este specifică pledoaria pentru libertate și unitate națională. Blajul și Câmpia Libertății, cu cei peste patruzeci de mii de români adunați la 3/15 mai, cu personalități ale căror viziuni sunt nuanțate, de la cele conservatoare la cele progresist-laicizante, rămâne un moment crucial al istoriei. Profesorii Școlilor Blajului formează *a doua generație de aur*: Timotei Cipariu, Simion Bărnuțiu, George Barițiu, dar și Andrei Mureșanu, Al. Papiu Ilarian, Avram Iancu, Axente Sever, generație din care Aaron Florian, August Treboniu Laurian, Ioan Maiorescu, Aron Pumnul și Simion Bărnuțiu au dus dincolo de Carpați crezul Școlii Ardelene.

(continuare în pag. 7)

(urmare din pag. 6)

Simion Bărnuțiu (1808-1864), preot și profesor de filozofie la Seminarul Teologic, rămâne în istorie prin *Discursul din Catedrală* (14 mai 1848), în vederea obținerii drepturilor românilor, discurs după regulile oratoriei lui Cicero și expresia unui gânditor european.

Aron Pumnul (1818-1866), preot și profesor de filozofie, este autorul *Lepturariului*, prima antologie a literaturii române. După reprimarea Revoluției, s-a refugiat la Cernăuți, unde, ca profesor, l-a avut elev pe M. Eminescu. Legătura sufletească dintre dascăl și elev a fost foarte puternică, prima poezie a lui Eminescu îi apare la moartea profesorului: La mormântul lui Aron Pumnul. Și tot datorită profesorului său, va ajunge la Blaj, salutându-l cu celebrele cuvinte: „Te salut din inimă, Romă mică! Îți mulțumesc Dumnezeu, că m-ai ajutat s-o pot vedea”.

Canonicul Timotei Cipariu (1805-1887), teolog, lingvist, istoric, profesor, „părintele filologiei românești”, s-a format la Blaj și prin efort de autodidact - cunoștea 15 limbi. A avut una dintre cele mai bogate biblioteci din Transilvania, cu exemplare rare, distrusă în 1948. Viața sa de preot greco-catolic s-a identificat cu viața Bisericii Greco-Catolice. Director al tipografiei, a publicat cărți de cult cu litere latine: *Orologhionul* și *Liturghierul* din care a eliminat slavonismele, a editat *Arhiva pentru filologie și istorie*, prima revistă românească de filologie. A fost membru fondator al asociației ASTRA și a Societății Academice Române, viitoarea Academie Română.

Andrei Mureșanu (1816-1863), autorul *Imnului național - Deșteaptă-te, române!* Greco-catolic, a studiat la Blaj, beneficiind de „știpăii”, pâinea gratuită dată de Mitropolie elevilor săraci.

A treia generație de aur: Memorandiștii. După 1848, mișcarea națională din Transilvania se impune prin *Pronunciamentul* redactat de Canonicii de la Blaj, de Ioan Micu Moldovan și alții, dar mișcarea trece de la preoți la juriști, de la Avram Iancu până la Iuliu Maniu și Ionel Pop.

Gândirea și creația personalităților greco-catolice a celei de „a treia generație de aur” continuă modelele Școlii Ardelene, numele sunt mari, sunt temelii și culmi: Ioan Micu Moldovan, Iosif Vulcan, Ioan Bianu, Augustin Bunea, Alexandru Grama, Iacob Mureșianu, Vasile Lucaciu, Densușenii: Aron, Nicolae și Ovid, George Coșbuc.

Ioan Micu Moldovan (1883-1915), Moldovănuț, „face parte din pleiada marilor dascăli autodidacți ai Blajului”, a preluat și a urmat modelul lui Timotei Cipariu și al Episcopul Inochentie Micu-Klein. Din activitatea Canonicului se reține stăruința pentru formarea elitelor greco-catolice, printre cei ajutați de el sunt I. Agârbiceanu și I. Bianu, care i-a fost credințier, ctitorul Bibliotecii Academiei Române.

A predat limba latină, a prețuit istoria, consi-

derând-o, ca înaintașii, „*templu al românismului*”, a scris *Istoria Ardealului* și a lansat prima activitate sistematică de culegere a literaturii populare din Ardeal. A achiziționat manuscrise și cărți rare cu care a dotat Biblioteca Seminarului din Blaj și Biblioteca Academiei Române.

Augustin Bunea (1857-1909), Canonicul blăjean, istoric, teolog, predicator de geniu, a fost prețuit de Iorga, care a văzut întruchipat în el, „*idealul renașcentist în versiune modernă: sacerdot, cărturar, profesor, istoric, orator*”. În istorie „*inaugurează epoca obiectivității științifice*”, a scris numeroase opere istorice, amintim doar: *Scurtă istorie a Bisericii române unite cu Roma și Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, în care, la fel ca în toate lucrările, este conturată și „*viziunea istorico-ecclesială, implicit națională*”; pasajul următor o arată: „*În primele șase secole creștinii români au fost uniți cu Biserica Romei prin limbă, disciplină și credință. Dacia aparținea prefecturii Illyricum și se afla sub jurisdicția Scaunului patriarhal al Romei (...). Prin bulgari și odată cu instalarea lor în Balcani noi am primit limba slavonă în Biserică (...). Prin urmare, identitatea firească a românilor comportă două elemente: latinitatea/romanitatea și catolicitatea*” (*legătura cu episcopul Romei*). *Abia în zorii modernității poporul român își regăsește identitatea originară prin Unirea cu Roma. Unirea de la 1700 nu este așadar o grefare pe un corp ecclesial străin ci, dimpotrivă, abandonarea unei identități impuse, a unei false identități (cea slavizant-ortodoxă) și regăsirea propriei identități*” (Op.cit.,p.147).

Ioan Bianu (1856-1935), filolog, bibliofil, membru al Academiei Române, numit de Iorga „*...sufletul viu al Academiei Române, zeul ei tutelar*”, s-a format la Blaj, cu „*știpăii*” Mitropoliei și cu ajutorul Canonicului Ioan Micu Moldovan căruia i-a fost „*credințier*”. A urmat „*Facultatea de Litere și Filozofie*” din București, perfecționându-se la Milano, Madrid și Paris. A fost directorul Bibliotecii Academiei, adevăratul întemeietor al instituției, „*pe care a condus-o cu devotament legendar*”. Dintre opere, *Bibliografia românească veche* (patru volume, publicate între 1903-1944), este „*o icoană completă a tot ce s-a tipărit în țările românești sau de românii din alte țări între 1508 și 1830*”.

Despre George Coșbuc (1886-1915), autorii accentuează: „*Posedă o cultură vastă, profundă și rafinată, dar, în același timp, scrie pentru toată lume*”, și subliniază și adevărul omis: „*E greco-catolic, format în aspra și nobila tradiție a Școlii Ardelene...*”, cu străbuni și tată preoți greco-catolici. E ardelean, scriitor român, universal și traducător de pagini din literatura latină, greacă veche și sanscrită.

A studiat la *Gimnaziul Superior Greco-Catolic* din Năsăud, unde și-a format mai mult decât bazele culturii generale, a ajuns să stăpânească limbile latina,

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

greaca veche, germana și maghiara, sunt anii în care începe să scrie poezii și să traducă din literatura universală. Limba italiană va învăța-o singur.

Urmează *Facultatea de Litere și Filozofie* la Universitatea din Cluj, nu-și finalizează studiile, alege Sibiul și redacția revistei *Tribuna*. Chemat de Titu Maiorescu, în 1889, va pleca la București, ducând cu el credința sa, iubirea de viață și bucuria de a trăi. Autorul *Baladelor și idilelor* este cunoscut mai ales prin poezia care reflectă viața idilică a satului năsăudean, cu țărani al căror suflet e numai lumină și viață.

Format la școala marilor clasici, Coșbuc este un poet profund livresc, a tradus *Divina comedie* a lui Dante Alighieri - este una dintre cele mai bune traduceri europene.

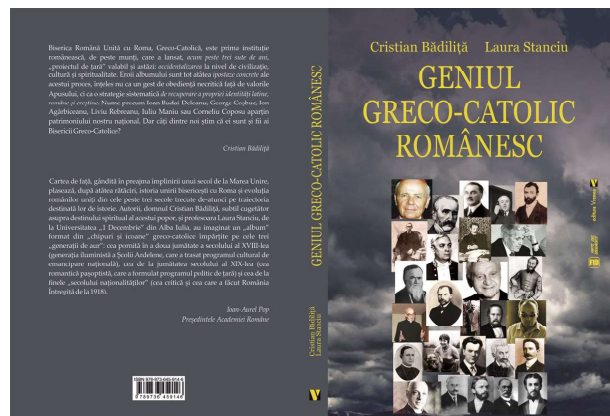
Iosif Vulcan (1841-1907), „nașul” literar al lui Eminescu, „scriitor prolific, în diverse genuri”, ziarist, academician, este fiul preotului greco-catolic Nicolae Vulcan, nepot al Episcopului Samuil Vulcan. În *Familia*, revista lui Iosif Vulcan, a debutat Eminescu, în februarie 1866, cu poezia *De-aș avea*. Profilul revistei *Familia* se înscrie în tradiția Școlii Ardelene.

Generația Marii Uniri și a Martirilor de după 1948.

La sfârșitul Primului Război Mondial, elita politică românească din Ardeal a decis unirea Ardealului cu Regatul României, Unire ce s-a înfăptuit la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia la 1 decembrie 1918. Rezoluția Unirii a fost citită mulțimii de Episcopul Iuliu Hossu. În plan confesional, imediat după Unire, în februarie 1919, Biserica Română Unită, Mitropolitul Vasile Suciuc și Episcopii Demetriu Radu, Valeriu Traian Frențiu și Iuliu Hossu, înaintează memoriul „*Biserica și Statul*”, cu viziunea dezvoltării Bisericii în noua situație politică.

Iuliu Maniu (1873-1953) a avut un rol esențial în organizarea Marii Adunări de la Alba Iulia, un rol decisiv l-a avut și la conceperea Rezoluției Unirii, care reprezenta un Crez al României ce se întemeia atunci. Se „întemeia pe veci România unitară și mare” și tot pe veci urma să fie „înstăpânită” în ea „democrație și deplină dreptate socială”. Acestui Crez politic i-a fost fidel, „l-a urmat cu încăpățănată consecvență întreaga viață”, în libertate, în părăsire și în uitare, până în durerea ultimei clipe din viață în închisoarea din Sighet.

Personalitatea care luminează generația este *Cardinalul Iuliu Hossu* (1885-1970), martir al credinței. Cardinalul Alexandru Todea îi schițează portretul: „*Episcopul Cardinal Iuliu Hossu a fost o puternică și excepțională personalitate, o adevărată catedrală a cărui cupolă se sprijină pe trei coloane: una a întregului neam omenesc; alta a Bisericii, una Sfântă, Catholică și Apostolică; a treia a neamului românesc*”. Viața l-a ridicat pe piscuri mărețe sau l-a îmbrăcat în zeghe de

pușcăriaș, dar cu aceeași stare sufletească și credință a trăit în libertate sau înlănțuit.

În drumul preotului greco-catolic pornit din Miliș a fost Liceul „Sf. Vasile din Blaj”, a fost Roma și Colegiul *De Propaganda Fide*, tronul episcopal al Diecezei de Cluj-Gherla, Alba Iulia, unde, la 1 decembrie 1918, „citește Rezoluția Unirii în fața mulțimii și a episcopului ortodox de Caransebeș, Miron Cristea, fiind ales unul din cei patru vicepreședinți ai Marelui Sfat Național.” A avut bucuria de a face parte din delegația care a înmănat Regelui Ferdinand hotărârile ardelenilor. Peste ani a avut fericirea de a fi fost creat Cardinal. Au fost însă nedreptăți și dureri: Dictatul de la Viena, suprimarea prin violență a Bisericii Române Unite cu Roma, apoi mănăstirile-închisori ortodoxe, Sighetul și martiriul în numele Crezului: „*Credința noastră este viața noastră*”.

Cultura, act vital al unui popor, a cunoscut în anii interbelici realizări remarcabile în artă, știință și tehnică, pe fondul unor confruntări de curente, unul tradiționalist, static, din zona Răsăritului, altul modern, al cărui obiectiv era sincronizarea cu civilizația europeană.

Preoții-cărturari ai Bisericii Unite cu Roma și intelectualii ei, Blajul spiritual și cultural, și-a pus amprenta pe creațiile acestui timp. Părintele și profesorul universitar Alex Alexandru Borza a creat *Grădina Botanică* din Cluj, familia Moisil, cu primul din ea, Grigore Moisil, vicar greco-catolic, până la matematicianul Grigore Moisil, „s-a distins prin implicarea civică, culturală și politică în destinul românilor”, familia Densușianu, Augustin Maior, profesor al Universității clujene, s-a afirmat cu descoperiri în sfera câmpurilor gravitaționale și magnetismului. Iuliu Hațieganu, fiu de preot greco-catolic, cu studiile liceale la Blaj, medic de excepție, în 1919 a întemeiat Facultatea de Medicină din Cluj, al cărei profesor a fost. Crezul său: „*medicina este știința și conștiința încălzite de iubire față de oameni*”, i-a făcut din viață o dăruire necondiționată în lupta cu suferința, frații Octavian și Ovidiu Bârlea.

Și oricât de restrâns e spațiul scrisului, nu

(urmare din pag. 8)

pot lipsi Alexandru Vaida-Voevod și nici Zenovie Pâclișanu, cel mai bun istoric al Transilvaniei, autorul Istoriei Bisericii Române Unite și preotul unit. Ca expert al istoriei Transilvaniei, a făcut parte din delegația României la Conferința de Pace de la Paris (1947). Din 1948, anul interzicerii Bisericii Greco-Catolice, a fost „*vicar general mitropolitan*” pentru Vechiul Regat, apostol în clandestinitate. Pentru apostolatul greco-catolic a fost întemnițat și s-a stins din viață în închisoarea de la Jilava.

Literatura interbelică pune în evidență apariția unor opere esențiale ca valoare, cu consecințe evidente în arta cuvântului scris. Reprezentativi sunt Ion Agârbiceanu și Liviu Rebreanu.

Ion Agârbiceanu (1882-1963), „*Sfântul Părinte al literaturii noastre*” (Blaga), preot greco-catolic, canonic, scriitor și ziarist, este fiul pădurarului din comuna Cenade, nu departe de Blaj, și al Anei, femeie cu multă credință. A fost elev al Liceului „Sf. Vasile” din Blaj, liceu imortalizat în romanul autobiografic *Licean... odinioară*, și student la *Facultatea de Teologie* a Universității din Budapesta. Sfințit preot, este numit la Bucium-Șasa din apropierea Abrudului, mai pe urmă la Orlat și, în final, la Cluj, unde a trăit, din 1948 și până la sfârșitul vieții, tragedia Bisericii sale. Prof. Mircea Zăciu și Ion Brad, greco-catolici, au încercat să-l scoată din uitare și umilințe.

Crezul său literar și teologic nu spune nimic lumii de astăzi: „*Pentru mine cea mai înaltă frumusețe omenească e frumusețea spirituală, armonia și desăvârșirea vieții spirituale (...). Și m-a încântat mai ales lupta dată de omul conștient, pentru ca în el să biruie binele asupra răului...*”. Opera literară - povestiri, nuvele și romane -, cu puternic mesaj etic, bogată în tot ce este uman, în profunde analize ale sufletului, îl determină pe Cristian Bădiliță să-l socotească de nivelul lui Tolstoi.

Liviu Rebreanu (1885-1944), „*un gentilom medieval*”. Tulburătoare este afirmația care îi deschide pagina: „*După Coșbuc, Liviu Rebreanu este al doilea scriitor genial născut într-o veche familie greco-catolică, pe plaiurile Năsăudului*”. Creatorul romanului românesc modern are în paginile *Albumului* o interpretare inedită a capodoperei sale literare, *Pădurea spânzuraților*. Romanul este străbătut „*și de un filon spiritual-mistic*”, nu este deci numai romanul unei drame de conștiință, „*ci un roman inițiativ, al convertirii, dublat de un martirolog*”; De la ateul primelor pagini, Apostol Bologa ajunge, la ultimile, să afirme: „*Sufletul meu a regăsit pe Dumnezeu*”.

Din această generație sunt și cei șapte Episcopi greco-catolici, beatificați la 2 iunie a acestui an: Vasile Aftenie, Valeriu Traian Frentiu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu, Iuliu Hossu, Ioan Suciș și Tit Liviu Chinezu, iar unirea cu generația de după 1989, cu Episcopii Virgil

Bercea, Florentin Crihălmeanu, Mihai Frățilă, Claudiu-Lucian Pop, Vasile Bizău și John Michael Botean (Canton-SUA) a înfăptuit-o Cardinalul Alexandru Todea (1912-2002), *Prințul Bisericii din catacombe. Cel care „a rămas demn în mijlocul umilințelor, delațiunilor și presiunilor venite din partea regimului comunist”*.

A urmat studiile la Roma, Colegiul *De Propaganda Fide*, și tot la Roma a descoperit latura „*de civilizație a catolicismului*”. La Roma obține doctoratul în teologie și este sfințit preot. A fost profesor la Blaj și protopop la Reghin. Arestat în 1948, reușește să fugă de sub excortă și trăiește ascuns, timp în care va ajunge la București, unde, în Catedrala Sf. Iosif, a fost consfințit Episcop pentru Arhidieceza Blajului. În anul 1951 a fost descoperit, arestat și condamnat la „*muncă silnică pe viață pentru crimă de înaltă trădare*” de către Tribunalul Militar din București. În închisoarea din Sighet va întâlni pe toți Episcopii greco-catolici, cu excepția lui Vasile Aftenie, care murise la Văcărești, și elita intelectuală.

Prin grațierea din 1964, este liber, după 16 ani de închisoare și 27 de ani în domiciliu obligatoriu, mereu urmărit, mereu supravegheat. S-a stabilit la Reghin, Episcop „*în fruntea unei <turme> debusolate și înfricoșate*”, și a continuat să lupte fără teamă pentru legalizarea Bisericii Române Unite. Consecvent, trimite memorii autorităților și, tot „consecvent”, nu i se răspunde niciodată. Dar, în clandestinitate, viața Bisericii Greco-Catolice exista. Episcopul Todea și preoții săi celebrau Sfintele Liturghii și asigurau trăirea credinței celor care nu și-au uitat-o, Episcopul hirotonea preoți, pregătea viitorul Bisericii pentru libertate. Cu Revoluția din 1989, Biserica Greco-Catolică, liberă, îl va avea Reîntemeietor.

Scris cu erudiție și cu sufletul, *Albumul „Geniul greco-catolic românesc*” este o operă a adevărilor ascunse, pe care autorii, continuatori ai Școlii Ardelene, le doresc puse în lumină, convinși că adevărul nu a dăunat niciodată oamenilor. Albumul descoperă cititorilor „*cât de altfel este <istoria> pe care au fost obligați să o înghită, pe nemestecate, șaptezeci de ani!*”

Citind și privind *Albumul*, ne aflăm într-o lume în care Cerul este în legătură neîncetată cu sufletele alese de pe pământ, care, prin jertfe, au dăruit și dăruiesc spiritualitate, cultură, civilizație și demnitate. Și această lume se numește BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ.

În interviul cu Cristina Andrei, întrebat: „*Care este personajul preferat?*” Cristian Bădiliță a răspuns: „*Biserica Greco-Catolică este <personajul> meu preferat. Sper că acest lucru reiese din album*”.

Este și speranța noastră că aceste cuvinte le vor spune și cititorii *Albumului*, chiar și aceia care s-au lăsat înșelați.

Societatea de Binefacere „Don Orione”

Printr-un proiect transfrontalier, Societatea de Binefacere „Don Orione” a început în septembrie anul trecut construirea în cătunul Zece Hotare a unui refugiu dedicat turiștilor. Proiectul, intitulat „Provocări comune și cooperare pentru gestionarea patrimoniului natural transfrontalier”, este realizat împreună cu parteneri din Ungaria, Camera de Comerț și Industrie a Județului Békés și Parcul Național Crișuri – Mureș din același județ. În după masa zilei de joi, Preasfințitul Părinte Virgil Bercea, episcopul greco-catolic de Oradea, a vizitat șantierul alături de membrii comunității Don Orione, părintele Florian Gui și Mihai Fechetă și membrii echipei de construcții.

În refugiu, turiștii vor avea acces la curent electric, utilități, servicii de prim ajutor și spații de informare turistică. Totodată, observatorul va fi dotat cu lift, pentru a fi accesibil persoanelor cu dizabilități.

În zona Șuncuiuș, Societatea „Don Orione” va organiza rute tematice cu scop educațional, iar voluntarii acestei organizații vor participa la igienizarea unei largi suprafețe de teren de aici: „se vor organiza programe educaționale pentru copii și tineri, cu privire la biodiversitate și protecția naturii, ținând pe termen lung

formarea unei atitudini sănătoase cu privire la protejarea patrimoniului natural. Ne propunem să transmitem tinerilor iubirea pentru natură prin multiple activități, cum ar fi școala în natură, cursuri despre natură, înființarea unei mini grădini zoologice și botanice”, se arată într-un comunicat al Societății.

Valoarea totală a proiectului este de 1,1 milioane de euro, din care 400.100 de euro revin organizației orădene. Perioada de implementare este între 1 martie 2018 și 29 februarie 2020.

Biroul de presă

Elevii Liceului „Iuliu Maniu” în tabără de vară cu tinerii italieni

Experiența lui Iona: în centrul unei tabere de vară desfășurată în luna iulie a.c. (12-22) la Monterosso, în Italia, la care au participat 22 de elevi ai claselor V-VIII ale Liceul „Iuliu Maniu” din Oradea, îndrumați de doamna Ana Popa, psiholog al Liceului greco-catolic, alături de prof. Cata Corina, doamna Costea Monica, președinta Asociației „Iuliu Maniu” și pr. Paul Popa, responsabil al Biroului Pastoral EGCO.

Inițiativa s-a născut prin înfrățirea Biroului Pastoral EGCO cu Oratoriul „Ioan Bosco” al parohiei Berbenno-Valtellina din Dieceza de Como, coordonat de preotul italian Feliciano Rizzella, pelerin al Eparhiei de Oradea, în luna februarie a.c..

O prietenie personală de o viață între doi preoți, din care s-a dorit să se nască prietenii actuale între tinerii celor două dieceze/eparhii, printr-un proiect pastoral comun: „prietenia noastră am dorit să fie și prietenia tinerilor pe care îi păstoriți”, spun pr. Paul Popa și don Feliciano. Acest schimb de experiență a fost ghidat de exemplul biblic al profetului Iona, spune pr. Paul Popa într-un interviu pentru Biroul de Presă EGCO, căci „Iona, cel care fuge de Dumnezeu și nu vrea să se implice pentru că îi este frică, își dă seama la final cât de important este să colaborezi cu Cel care este centrul vieții noastre”. Astfel, programul taberei a cuprins în fiecare zi a fost câte o scenetă cu pasaje din cartea lui Iona, urmată de discuții pe grupuri. După amiezile au fost dedicate timpului liber petrecut la mare sau vizitelor culturale precum cea a Muzeul Na-

val al locului. O zi din săptămâna petrecută împreună de tinerii români și italieni a fost dedicată unei reculegeri spirituale la Mănăstirea franciscană din Monte Rosso, unde tinerii au avut posibilitatea de spovadă, meditație, reflecție. De asemenea, programul spiritual al taberei cuprins o rugăciune de dimineață pe malul Mării Ligurice.

Pe 21 iulie a.c., tinerii români au fost primiți în parohia din Berbenno-Valtellina, pentru a sărbători împreună sărbătoarea satului. Astfel, au degustat în piața centrală a comunei mâncăruri tradiționale italienești, specifice Provinciei de Sondrio, și au sărbătorit ca în familie alături de comunitatea locală.

O experiență unică, care i-a ajutat să crească atât spiritual cât și cultural, încheie pr. Paul Popa, tinerii mărturisind la întoarcere ceea ce i-a marcat cel mai mult în această săptămână: „din toată viața mea, în această săptămână l-am simțit pe Dumnezeu cel mai aproape de mine” (Jaklin).

Viața mea, o aventură de neuitat și de construit

Viața mea, o aventură de neuitat și de construit a fost tema **Universității de Vară 2019**, organizată cu binecuvântarea PSS Virgil Bercea, în perioada în perioada 23 – 26 iulie a.c., de Biroul Pastoral al Eparhiei de Oradea, în colaborare cu Asociația Ziléos, la Seminarul Teologic Greco-Catolic din Oradea. Devenită deja o tradiție, Universitatea se desfășoară anual din 2005, în fiecare vară, bucurându-se în acest an de participarea a peste 65 de adolescenți și tineri cu vârste cuprinse între 14 și 25 de ani din Eparhia de Oradea, 8 tineri din Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Făgăraș, pentru care au venit la Oradea formatori din Anglia și Canada.

Potrivit organizatorilor, scopul acestei inițiative a fost acela de „a crea o legătură între diferiți tinerii din Eparhia Greco-Catolică de Oradea și Blaj, oferindu-le acestora suport în dezvoltarea valorilor morale, creștine și culturale europene”.

Alături de ateliere sau momente artistice coordonate de pr. Paul Popa, responsabil pe partea artistică a Universității de Vară și animate de Bala Gabriela, George Demian, împreună cu Enjoy Music, alături de membrii departamentului artistic al Biroului Pastoral – Ovidiu Lazăr și Alex Cristea – ateliere sportive sau momente de cunoaștere (karaoke, dans sau jocuri), participanților le-au fost prezentate teme de interes actual, de persoane specializate într-un anumit domeniu. Astfel, în prima zi, psihologul Delia Bîrle, lector univ. dr. la Universitatea din Oradea, le-a vorbit tinerilor despre ce îi ajută să fie motivați în studii, venind totodată în întâmpinarea orientării profesionale viitoare a tinerilor aflați în ultimii ani de liceu.

Potrivit aceleași organizatoare, nu au lipsit momentele profund spirituale, prezente în desfășurătorul fiecărei zile. „Unul cu totul special – ne mărturisește doamna Ramona Dragoș – a fost cel din ultima seară, desfășurat în Biserica din Cetatea Oradiei, când tinerii au fost invitați să scrie în mod personal *O scrisoare lui Dumnezeu*, răspunzându-și fiecare unor întrebări existențiale precum *La ce mă invită Dumnezeu?, La ce sunt dispus(ă) să renunț?, Ce aș putea să Îi ofer?*”.

Pe parcursul tuturor zilelor, tinerii au fost însoțiți spiritual de preoții Alexandru Fiț, Ovidiu Marița și de ipodiatonul Bogdănel Timoš. Preoții au stat la dispoziție tinerilor pentru spovadă, au condus rugăciunea de dimineață și momentele spirituale ale Universității de Vară. O prezență deosebită pentru tineri a fost cea a PSS Virgil Bercea, aflat în mijlocul acestora joi, 25 iulie a.c., celebrând și Sfânta Liturghie a zilei în Biserica Seminarului, îm-

preună cu preoții prezenți și participanții la Universitatea de Vară.

„Să trăim cu diferențele noastre” a fost o altă temă abordată la Universitatea de Vară, prezentată de psihologul Veridiana Ghiurcă, care le-a împărtășit tinerilor experiența de zi cu zi în Asociația Alsterdorf, dedicată persoanelor cu dizabilități.

„Poate Dumnezeu să ne iubească în mod unic [fiind 7 miliarde de persoane în lume]?”, a fost întrebarea retorică care a animat tema prezentată de mentorul acestei ediții a Universității de Vară, Patrick François din Canada, fondatorul Asociației Ziléos. Mentorului i s-au alăturat regizorul Anca Berlogea, de la Blaj, nelipsind mărturiile personale legate de această temă, precum cea a pr. Paul Popa sau a tânărului Nicu de la Blaj.

Potrivit aceleași organizatoare, nu au lipsit momentele profund spirituale, prezente în desfășurătorul fiecărei zile. „Unul cu totul special – ne mărturisește doamna Ramona Dragoș – a fost cel din ultima seară, desfășurat în Biserica din Cetatea Oradiei, când tinerii au fost invitați să-i scrie în mod personal O scrisoare lui Dumnezeu, răspunzându-și fiecare unor întrebări existențiale precum: *La ce mă invită Dumnezeu?, La ce sunt dispus(ă) să renunț?, Ce aș putea să Îi ofer?*”.

În ultima zi, participanții s-au bucurat de vară la Aquapark Oradea, alături de diferite jocuri de încredere în ei înșiși sau în ceilalți, animate de Anca Berlogea.

O aventură de neuitat, aceasta s-a dorit să fie și a fost Universitatea de Vară 2019, în timpul căreia participanții au putut lega noi prietenii, cunoaște alte culturi și participa la conferințe sau momente de dezvoltare personală care le-au marcat cu siguranță viitorul. Nu în ultimul rând, au avut prilejul de a-l de cunoaște și mai bine pe Dumnezeu!

O mulțumire specială este adusă cu acest prilej tuturor celor care s-au implicat în realizarea Universității de Vară 2019, în mod special Direcției de Dezvoltare și Implementare Proiecte (DDIP) Bihor care a susținut îndeaproape acest proiect!

Biroul de presă

Tabăra de vară, ediția a V-a, 2019

Duminică, 04 august a.c., copiii de la Oratoriul „Colț de Rai” din Beiuș au susținut un mic recital de cântece religioase în fața comunității greco-catolice beiușene în Biserica „Sfinții Trei Ierarhi”. Gestul a fost unul de laudă lui Dumnezeu și de recunoștință pentru sponsorizarea parțială a taberei și a însoțirii prin rugăciune.

În perioada 22 – 26 iulie a.c. copiii, care frecventează activitățile săptămânale de peste an ale acestui oratoriu coordonat de Asociația „Ave Miriam”, au participat la Tabăra de vară pe tema „Să mergem împreună” care a avut loc în Lunca Vișagului/Valea Drăganului. Tabăra (care face parte dintr-un proiect complex înaintat și atenției Consiliului Județean în speranța unei posibile sponsorizări), a fost coordonată de prof. Zima Carmen, cu sprijinul unor părinți implicați în diferitele aspecte ale activităților, precum muzicale, sportive, educaționale și spirituale. La inițiativă a luat parte și părintele Ionuț Oprea din Petrani, împreună cu un copil minunat din parohie.

Luni, 22 iulie a.c., copiii au sosit la „Casa bihoreană” și au început tabăra cu o scaldare în piscina pensiunii, continuând cu explorarea naturii prin drumeție. Marți au admirat arta umană de a îmblânzi și exploata natura prin barajul Drăgan. Miercuri au vizitat cetatea de Bologa făcând o incursiune în timpurile trecute, respectiv au vizitat Moara de apă din bunăvoința proprietarei „tanti Florica”. Joi tinerii și copii au admirat căsuțele vechi din Luncă, respectiv au admirat îndeletnicirile sătești, printre care: strânsul fânului. Vineri am vizitat Casa Memorială al lui Octavian Goga. Aceste momente alături de luciul

apei cristaline din piscină, brăzdat de nebnaticile unde cauzate de mișcările neobosite ale copiilor, au dat frumusețe taberei. Profunzimea creștină i-a fost conferită de ace jumătate de oră, zilnică, de studii cazuistice morale biblice (ex. Cine este mama mea și cine sunt frații mei? (...)) Oricine va face voia Tatălui Meu Celui din Ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă! Întrucât ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie mi-ați făcut) presărate cu pilde și povești (chiar îndrăgitul „Micul prinț” al lui Antoine de Saint-Exupéry) prezentate de asistentul spiritual al taberei, pr. Zorel Zima, parohul de Beiuș. Fiecare copil – „prinț” – este sprijinit în a-și descoperi întâi unicitatea, respectiv valoarea în fața lui Dumnezeu și în inimile părinților și prietenilor lor, apoi este ajutat să-și descopere sensul vieții și responsabilitatea asumării sociale. „Limpede nu vezi decât cu inima. Ochiu nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor” spunea puilul de vulpe micului prinț.

Tabăra de vară ecumenică a continuat tradiția oratoriului de a aduna copiii în timpul verii pentru a petrece împreună în comunitate. Participanții nu sunt doar greco-catolici ci și de altă confesiune, aici asigurându-se respectul reciproc și identitatea spirituală. Dorința copiilor de a participa, respectiv încuviințarea părinților este datorată „setei” după prietenie sinceră și armonie, pe care nu le putem primi decât prin Dumnezeu. Jocurile de socializare și recreative, activitățile și dialogul cultural și spiritual, buna-dispoziție și prietenii continuă săptămânal și pe parcursul anului școlar, în cadrul oratoriului deschis și dornic de a însoți, orice tânăr sau copil, pe drumul său.

Pr. Zorel ZIMA

Tabără internațională la Nucet-Băița

Vacanța mea, aventură și cunoaștere, a fost tema taberei internaționale care s-a desfășurat de la 3 la 9 august a.c., la Nucet, organizată de Episcopia Greco-Catolică de Oradea, cu binecuvântarea PSS Virgil Bercea, prin Biroul Pastoral EGCO, în colaborare cu asociația „Înv. Bortoș Costea Maria” din Băița și localitatea Berbenno di Valtellina, din provincia italiană Sondrio (regiunea Lombardia), având ca parteneri: Consiliul Județean Bihor, Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Primăria orașului Nucet, Protopopiatul de Beiuș, Parohia Greco-Catolică Băița, Parohia Catolică Băița, Școala Gimnazială nr. 1 Nucet, Asociația ”Ave Miriam” și Asociația ”Ziléos”.

Zilnic, de la ora 08.00 la 16.00, peste 60 de copii și tineri îndrumați de 29 de voluntari animatori – 18 italieni și 11 români – împreună cu coordonatorii inițiativei, au petrecut împreună în tabăra de la Nucet o aventură de neuitat, care a cuprins: jocuri educative, vizite culturale, întâlniri cu diferite personalități și momente spirituale lăcașurile de cult de diferite confesiuni din Băița. Inițiativa, care a luat naștere la începutul acestui an din prietenia dintre pr. Paul Popa și Ramona Dragoș de la Biroul Pastoral EGCO, cu don Feliciano Rizelli – de la Oratoriul „Ioan Bosco” al parohiei Berbenno-Valtellina din Italia, și întâlnirea acestora cu colonelul în rezervă Nicolae Bortoș din Băița, dorește să îi determine pe tinerii din zona Băița – Nucet să aibă inițiativă, să își dezvolte spiritul de echipă, calitățile de *leadership*, să se cunoască mai bine pe ei înșiși, să îl cunoască pe Dumnezeu mai bine, simțindu-L aproape zi de zi. Prin programul propus organizatorii doresc să le ofere tinerilor o alternativă la ceea ce le oferă astăzi societatea, ca să descopere că pot să petreacă timpul frumos, să fie „o aventură”!

„Ne-am gândit să facem împreună o tabără de vară pentru copiii din Protopopiatul de Beiuș mai exact parohia Băița – a spus pr. Paul Popa într-un interviu pentru Biroul de Presă EGCO – pentru a veni în sprijinul tinerilor din zona rurală și a formării lor, cu dorința de a crea totodată legături între diferite culturi: italiană și română. Dorința este de a crește nivelul de cultură a zonei și al acestei vechi tabere din Nucet, de a veni în sprijinul societății, pentru că totul se desfășoară în parteneriat cu Primăria Nucet, parohiile locale – greco-catolică, romano-catolică din Băița – și bineînțeles cu Protopopiatul de Beiuș”.

Programul este unul inedit, fiind structurat pe zile tematice. Diferiți invitați le-au vorbit participanților în fiecare zi despre un argument anume, precum: sportul, astrologia, fotografia și bineînțeles, spiritualitatea. Spre exemplu, a fost o zi în care don Feliciano le-a vorbit tinerilor din experiența lui despre „Cine este Dumnezeu” și a făcut o mărturie personală în acest sens.

Pe lângă aceasta, organizatorii le-au oferit tinerilor o excursie, de o zi, la Oradea, un oraș tot mai vizitat de turiștii veniți din străinătate în țara noastră, pentru a descoperi obiectivele principale ale locului, printre care Cetatea Oradei și bisericile diferitelor confesiuni.

Părintele Paul Popa, a mărturisit totodată dorința de a reda viață prin această inițiativă unui loc extrem de căutat în vacanțele de vară de tinerii de acum câteva decenii: „Îmi amintesc că eu, când eram copil, spre exemplu, era o tabără faimoasă în județ – tabăra de la Nucet – care era plină de tineri, vară de vară. Era frumos cum elevii aflați în tabără puteau să interacționeze cu localnicii (...) iar acum, după 30 de ani, revenim în zona respectivă, aducând puțin nostalgia taberei de atunci și în același timp venind cu o tabără internațională”.

Pe lângă pregătirea în detaliu a organizatorilor – cu tricouri, diplome, invitați extraordinari – ceea ce i-a atras cel mai mult pe tinerii de azi să participe este faptul că este o tabără internațională, iar temele au fost alese în mod special pentru a fi de interes tinerelor generații contemporane. Totodată tabăra a fost gratuită, prin implicarea tuturor partenerilor menționați mai sus.

Hramul parohiei greco-catolice „Schimbarea la Față” din Oradea

Anticipând, duminică, 4 august 2019, în biserica „Schimbarea la Față” din Velența, Preasfințitul Virgil Bercea a celebrat Sfânta Liturghie Arhierescă cu prilejul hramului acestei parohii. Alături de păstorul Eparhiei de Oradea au concelebrat la Celebrarea Euharistică pr. paroh Gravril Bubo, protopop de Oradea, pr. Călin Dușe și diaconul Guiaș Grațian.

În cadrul Sfintei Liturghii, PS Virgil Bercea a sfințit icoanele murale ale Fericitorilor Episcopi Martiri ai Bisericii noastre, beatificați pe 2 iunie a.c. de Papa Francisc, la Blaj. După Sfânta Liturghie toți cei prezenți la sărbătoare au rămas împreună în curtea Grădiniței Mina pentru a servi din agapa organizată de credincioșii/credincioasele parohiei și de Consiliul parohial.

O sărbătoare primită cu mare bucurie, care a fost prilej pentru fiecare de a sta cu Domnul, de a sta în comunitatea bisericii și de a trăi împreună pe urmele Fericitorilor episcopi premergători, morți pentru credința noastră de acum.

„Să stăm cu Domnul – este mare bucurie să reușim să venim la biserică pentru a sta cu El”, a spus PS Virgil la începutul cuvântului de învățătură. „Stăm fiecare așezat la locul său, dar de fapt, după o săptămână de lucru, acest a sta cu Domnul ne dă practic forță, tărie și putere să mergem înainte”. „Curaj – a îndemnat ierarhul comunitatea – în a merge înainte pe drumul vieții!”.

Pătruns de Evanghelia celei de a VII-a duminici după Rusalii, a celor doi orbi care îi cer vindecarea lui Isus, PS Virgil a subliniat faptul că „cei doi nu stau doar pe marginea drumului, ci, spune evanghelistul, mergând după El strigau «Doamne ai milă de noi!». Putem să intuim că deranjau cadrul în care se desfășura scena biblică narată și pare, la o primă vedere, că Mântuitorul nu le-ar fi dat importanță. El merge mai departe în drumul Său, intră în casă, iar ei îl urmează în continuare.

Înainte de toate este acest strigăt «Doamne ai milă de noi» și apoi tenacitatea acestui strigăt. Ei nu

strigă o dată și apoi pleacă. Nu, din contră, ei strigă și merg după Domnul. Astfel îi întreabă Mântuitorul «credeți că pot să vă fac așa ceva [să vă redau vederea]”, iar ei răspund cu certitudine: «Da, Doamne, Tu poți». Nu e că Isus s-ar fi îndoit de credința lor, căci cunoștea Adevărul din sufletul lor, ci a voit ca să-i audă cu adevărat pe ei, cum spun că își doresc din tot sufletul vederea. Credința aceea, a lor, și-au exprimat-o încă o dată spunând «noi știm că Tu poți face aceasta». Cât este de important, dragi credincioși, ca și noi să-I strigăm Lui Dumnezeu din suflet «Doamne ajută-ne!», mai ales în momentele de încercare, de suferință. Ei erau orbi și nu era nimic de făcut în acele vremuri. Nu puteam să Îl

vădă [fizic vorbind], dar L-au văzut cu credința lor, cu sufletul lor! În sufletul nostru, prin credința noastră, fiecare suntem liberi să strigăm cu sinceritate «Doamne, ajută-mă!». Iar acest strigăt nu va rămâne fără ecou... sunt sigur că fiecare dintre dumneavoastră – a continuat PS Virgil duminică, 04 august a.c. – ați trecut prin momente delicate, în care tot ce v-a rămas a fost rugăciunea și acel «Doamne, ai milă de mine!». Este mare lucru să perseverăm în credința și în rugăciunea noastră. Niciodată nu e prea mult, niciodată nu este prea tare să strigăm Domnului «Ajută-mă, Doamne!» – asigură păstorul – precum acești orbi care mergeau după Isus și au strigat constant”.

Vorbind apoi despre icoanelor murale prezente în parohia „Schimbarea la Față” care îi reprezintă pe Fericitorii noștri episcopi martiri – Valeriu Traian Frențiu, Iuliu Hossu, Ioan Suci, Alexandru Rusu, Ioan Bălan, Vasile Aftenie, Tit Liviu Chinezu – sfințite în cadrul celebrării arhieresti de pe 04 august a.c., PS Virgil a amintit în cuvântul de învățătură ținut cum:

„Ei au trecut prin momente extraordinare de grele, mai ales în perioada de detenție la Sighet... Prin scrierile rămase precum Memoriile Cardinalului Hossu realizăm prin ce clipe dificile au trecut și cu câtă răbdare, cu câtă tenacitate și-au păstrat credința! PS Hossu a spus odată «credința noastră este viața noastră», un gând spus nu doar pe buze, ci din adâncul sufletului! Toți Fericitorii episcopi martiri ne-au demonstrat acest lucru: «credința noastră este viața noastră» și au murit, care pe unde... pentru că în sufletul lor au știut cu adevărat cui Îi cred și de ce cred, de ce merg pe acest drum? Putem spune astăzi că ei au fost ca cei doi orbi din Evanghelia duminicii care au strigat «Doamne miluiește-ne/ai milă de noi!». Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!”.

Icoanele murale ale Fericiților Episcopi martiri au fost sfințite în biserica din parohia Velența, Oradea

În biserica greco-catolică „Schimbarea la Față” din Oradea [Oradea, str. Al. Andrițoiu nr. 1/A], au fost sfințite duminică, 04 august a.c., de PSS Virgil Bercea, episcop de Oradea, icoanele murale ale Fericiților Episcopi martiri ai Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, beatificați de Papa Francisc, pe 2 iunie a.c., la Blaj, pe Câmpia Libertății:

Fericitul Vasile Aftenie (1899-1950), episcop vicar general pentru București și Vechiul Regat, a murit la 10 mai 1950, în spitalul închisorii Văcărești, la vârsta de 51 de ani. Fusese separat de ceilalți episcopi arestați și era anchetat de aproape un an de Securitate în beciurile Ministerului de Interne. Vasile Aftenie a fost înmormântat în ascuns de Securitate în cimitirul Bellu catolic, având inscripționate pe cruce doar inițialele „A. V.”. Între cei șapte episcopi greco-catolici martiri, a fost primul care și-a pierdut viața în timpul persecuției, la 10 mai 1950.

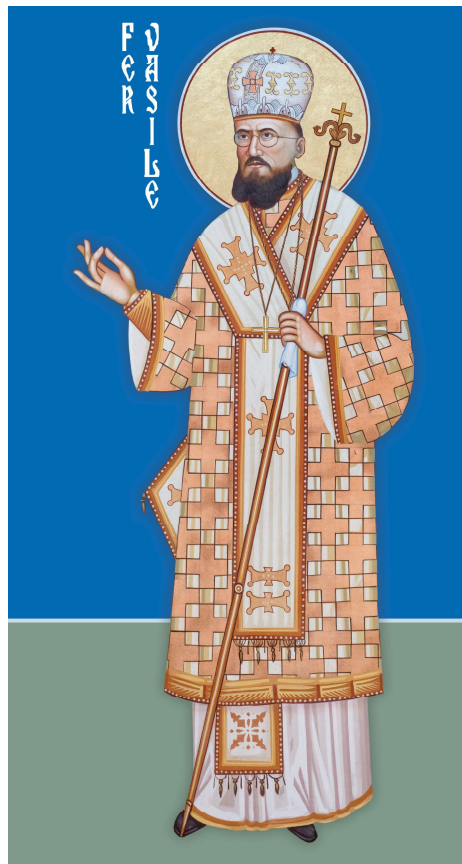
S-a născut în 1899, a făcut liceul la Blaj, a studiat la Colegiul Pontifical de *Propaganda Fide* din Roma, obținând un doctorat în teologie în 1925. Hirotonit preot în 1926, Vasile Aftenie a fost numit proto-pop de București în 1934, iar în 1940 a fost hirotonit episcop pentru București și Vechiul Regat.

Ca și Iuliu Hossu, Vasile Aftenie a fost abordat de autorități înaintea declanșării persecuției deschise, Petru Groza propunându-i un scaun de mitropolit dacă trece la ortodoxie.

Fericitul Valeriu Traian Frențiu (1875-1952), episcop de Oradea și decan de vârstă al episcopilor greco-catolici, a murit la 11 iulie 1952, la închisoarea din Sighet, la vârsta de 77 de ani. Nu i se cunoaște mormântul. S-a născut în 1875, a studiat la Blaj, Budapesta și Viena. În 1912 a fost hirotonit episcop pentru Lugoj. Din 1922 a fost episcop de Oradea. În timpul ocupației maghiare a trebuit să se refugieze la Beiuș (rămas în Regatul României după Dictatul de la Viena).

În 29 octombrie 1948, a fost ridicat la Oradea după miezul nopții, dus la București sub pretextul că va fi primit în audiență de un ministru, internat după două nopți în celulele arestului Ministerului de Interne și apoi înfățișat ministrului Cultelor, care i-a propus să treacă la ortodoxie.

Fericitul Ioan Suci (1907-1953), Administrator Apostolic al Mitropoliei Blajului, a murit de foame, în lipsa tratamentelor medicale, la 27 iunie 1953, la închisoarea din Sighet, la vârsta de 46 de ani. Mormântul său din Cimitirul Săracilor a fost nivelat de oamenii Securității, pentru a nu i se mai găsi vreodată rămășițele.

(urmare din pag. 15)

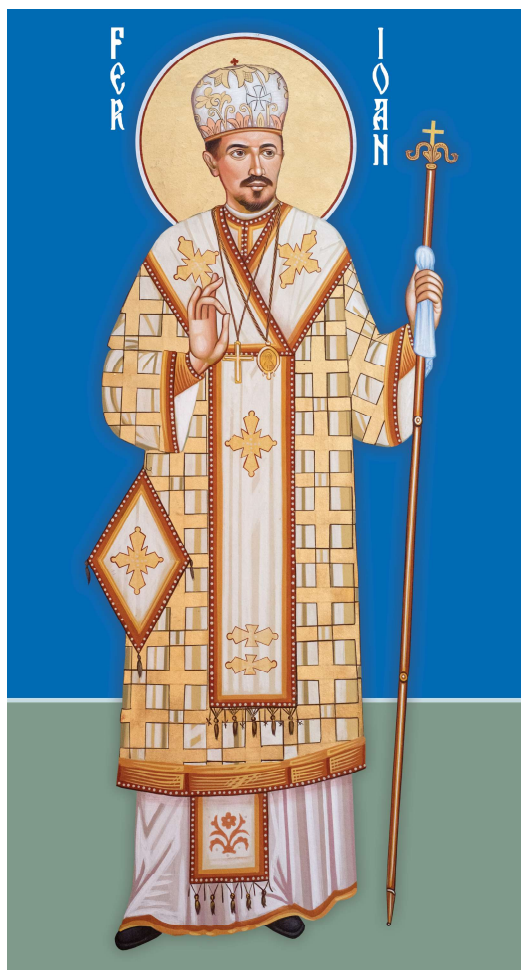
S-a născut la Blaj, în 1907. A absolvit Universitatea Pontificală Angelicum de la Roma. A obținut la Roma două doctorate, în teologie (1927) și filosofie (1932). A fost hirotonit preot în 1931 și consacrat episcop în 1940. În 1947, la 40 de ani, Ioan Suciș a fost numit administrator apostolic al Mitropoliei Blajului. Pe 25 mai 1940 a fost numit episcop auxiliar de Oradea, consacrarea având loc la 20.07.1940, la scurt timp înainte de Diktatul de la Viena. Rămăs în teritoriul ocupat de trupele horthyste, a desfășurat între 1940 și 1946 un apostolat impresionant, în ciuda dificultăților pricinuite de război și de regimul de ocupație. În 1948, a avut o activitate intensă – memorii adresate guvernului, numeroase vizite în parohii și predici, corespondență cu Nunțiatura, scrisori pastorale – fiind arestat de trei ori în decursul anului.

Fericitul Tit Liviu Chinezu (1904-1955), consacrat episcop în clandestinitate, în 1949, a murit la 15 ianuarie 1955 în închisoarea din Sighet, fiind bolnav și lipsit de orice tratament medical, la vârsta de 51 de ani. Locul unde se odinește trupul său a rămas necunoscut posterității. Fost protopop greco-catolic al Bucureștilor, Tit Liviu Chinezu a fost consacrat episcop în clandestinitate, în 1949, în lagărul de la Mănăstirea Căldărușani. A studiat la Blaj și la Roma, la Colegiul pontifical De Propaganda Fide, obținând un doctorat în filosofie (1927), fiind numit protopop de București în 1946. A fost arestat în 1948 și dus în grupul celor 25 de protopopi și canonici greco-catolici la Mănăstirea ortodoxă de la Neamț. Acolo a refuzat propunerea de trecere la ortodoxie ce i-a fost făcută de vicarul Teoctist, care avea să devină Patriarh. De la Neamț a fost transferat în lagărul organizat în cadrul Mănăstirii ortodoxe Căldărușani, unde a fost consacrat episcop în clandestinitate. A fost închis în 1950 cu ceilalți episcopi în închisoarea de la Sighet, unde s-a îmbolnăvit.

Fericitul Ioan Bălan (1880-1959), episcop de Lugoj, a murit pe 4 august 1959, la 79 de ani, la Mănăstirea ortodoxă Ciorogârla, unde fusese închis cu domiciliu obligatoriu după separarea celor trei episcopi care supraviețuiseră Sighetului. În ultimii trei ani de viață i s-au făcut de mai multe ori propuneri de a se dezice de unirea cu Biserica Romei, condiționate și de oferirea de tratament medical, toate propunerile fiind. A fost înmormântat la cimitirul Bellu catolic din București.

A fost primul preot paroh care a slujit biserica „Sfântul Vasile cel Mare” ridicată în 1909 pe strada Polonă din capitală, devenită, în 2014, Catedrala Episcopiei Greco-Catolice „Sfântul Vasile cel Mare” din București. A studiat la Blaj, Budapesta și Viena, unde a obținut un doctorat în teologie (1906). În 1929 a fost membru al Comisiei Pontificale de la Roma care a re-

(continuare în pag. 17)

(urmare din pag. 16)

vizuit Codul de Drept Canonic al Bisericilor Orientale, fiind numit episcop de Lugoj în 1936. A fost arestat împreună cu ceilalți episcopi în 29 octombrie 1948.

Fericitul Alexandru Rusu (1884-1963), episcop de Maramureș, a murit la vârsta de 79 de ani, la 9 mai 1963, în închisoarea din Gherla. Ispășea o condamnare pe viață primită în 1957 pentru „instigare și înaltă trădare” după ce fusese eliberat de la Sighet în 1955 și închis în Mănăstirile ortodoxe Curtea de Argeș, Ciorogârla și Cocoș. Locul exact al înhumării nu a mai putut fi identificat. Renumit pentru intransigența sa, Episcopul Alexandru Rusu a înfruntat atât ocupația horthystă din nordul Transilvaniei (1940-1944), cât și ocupația sovietică. A studiat la Târgu Mureș, Blaj și Budapesta, unde a obținut un doctorat în teologie. A fost directorul ziarului Unirea, publicație a Mitropoliei Blajului, polemist redutabil în apărarea Bisericii Române-Unite în perioada interbelică. A fost arestat pe 29 octombrie 1948.

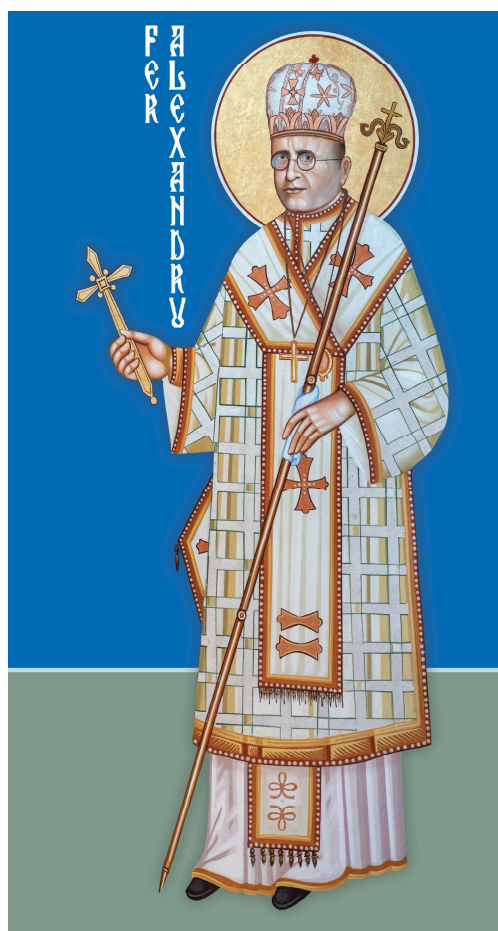
Fericitul Iuliu Hossu (1885-1970), episcopul de Cluj-Gherla, care a citit Rezoluția de la Alba-Iulia din 1918, a supraviețuit închisorii din Sighet. A fost, până la sfârșitul vieții, închis cu domiciliu obligatoriu la Mănăstirea ortodoxă Căldărușani. A fost creat Cardinal în 1969, în secret – *in pectore*– și a murit la 28 mai 1970. La ordinul Securității, în mare grabă, chiar a doua zi, a fost înmormântat în cimitirul Bellu din București. S-a născut în 1885, a studiat la Reghin, Târgu Mureș, Blaj și Roma, unde a obținut doctorate în teologie și filosofie. În primul Război Mondial s-a înrolat voluntar ca preot militar, acordând asistență spirituală soldaților români din armata austro-ungară. A fost numit episcop în 1917, la numai 32 de ani. La 1 decembrie 1918, după ce a citit Rezoluția de Unire cu România, Iuliu Hossu s-a îmbrățișat cu Miron Cristea, episcopul ortodox de Caransebeș, viitor Patriarh, spunând: „Cum ne vedeți aici, îmbrățișați frățeste, așa să rămâneți îmbrățișați, pe veci, toți frații României!”. Sub ocupația hortystă, Iuliu Hossu a fost cel mai de seamă reprezentant al românilor, îndurând atacurile extremiștilor maghiari și manifestând o frățească solidaritate cu episcopul ortodox al Clujului, Nicolae Colan. În noaptea de 28 spre 29 octombrie 1948, a fost arestat și închis împreună cu ceilalți episcopi greco-catolici.

[din Biografia celor 7 episcopi morți pentru credință beatificați de Papa Francisc, pe 2 iunie 2019, la Blaj, publicată de Conferința Episcopilor Catolici din România]

***

Potrivit preotului paroh al bisericii „Schimbarea la Față” din Oradea și ctitorul acestui lăcaș, pr. protopop Gavril Buboi, „icoanele fac parte din registrul iconografic al bisericii parohiale încă din momen-

(continuare în pag. 18)

(urmare din pag. 17)

tu l consacării lăcașului de cult, pe 4 noiembrie 2012.

La solicitarea parohiei, pictorul prof. Charalampos Tsaftaridis din Grecia cu echipa dânsului de lucru, a pictat întreaga biserică, inclusiv icoanele martirilor noștri, fără însă a le pune aureola”. La acea vreme, continuă pr. protopop, „s-a luat aceasta decizie pentru că în conștiința colectivă a comunității, episcopii noștri sunt sfinți din momentul sacrificiului lor pentru credință, chiar dacă recunoașterea oficială din partea Sfântului Scaun a venit pe 19 martie 2019, iar beatificarea acestora pe 2 iunie a aceluiași an, la Blaj. Astfel – continuă pr. Gravril Bubo – acestea au fost primele icoane murale ale episcopilor martiri ai Bisericii Greco-Catolice, într-o biserică parohială. După ridicarea lor la cinstea altarelor de Papa Francisc, la Blaj, același pictor a fost chemat pentru realizarea aureolelor, iar duminică 4 august 2019 am avut în parohie bucuria vizitei pastorale și a celebrării de PS Virgil Bercea a Sfintei Liturghii Arhieresti, ocazie cu care icoanele au fost miruite și sfințite. Pentru toate, laudă și mulțumire Bunului Dumnezeu!”.

Fericiților Episcopi, rugați-vă pentru noi!

Biroul de presă

Tabăra de vară de la Holod

Un grup de elevi din cadrul Liceului Greco-Catolic „Timotei Cipariu” din București au petrecut o parte din această vacanță de vară în parohia greco-catolică din Holod. Ultima seară din tabără a fost încununarea unei experiențe inedite, așezate sub semnul iubirii devotate. Costumați în ținută specifică vremii, pe o scenă sugestiv amenajată, elevii au devenit personaje din drama Ines de Portugalia de Alejandro Casona. Copiii de vârste diferite au jucat cu dăruire și măiestrie actori-

cească povestea dintre Romeo și Julieta ai Portugaliei.

Seara a fost încheierea unui ciclu de activități formative, cu caracter educativ și spiritual, desfășurate în cadrul parohiei din Holod, sub îndrumarea unei echipe inimoase de voluntari ai Fundației Adefro din Franța. Aceștia vin an de an la Holod, unde îi îndrumă pe elevii bucureșteni spre tainele actoriei, pregătind în fiecare an o piesă de teatru.

Atmosfera caldă și încărcată de bucurie a fost întregită de prezența PSS Virgil Bercea, care a salutat prezența elevilor din capitală. Pr. paroh Ioan Tătar, protopop de Holod, i-a însoțit pe tot parcursul șederii lor, celebrând Sfânta Liturghie și asistându-i în toate cele necesare. Zilele de vară au fost ocazie de drumeții prin împrejurimile locului, excursii cu bicicletele și oportunitatea de a învăța experiențial semnificația vieții la țară.

Elevii bucureșteni au plecat din Holod cu ochii în lacrimi și speranța revenirii aici vara următoare, pentru a redescoperi oameni și locuri, frumuseți despre care să aibă ce să povestească atunci când va începe școala.

Pr. Ioan TĂTAR

Biserica Greco-Catolică din Ștei, zece ani de la sfințire

În urmă cu zece ani, mai precis pe 9 august 2009, dată ce poate fi catalogată pentru locuitorii orașului Ștei, și nu numai, ca una de neuitat, o zi istorică chiar în viața Creștină, deoarece, într-un cadru deosebit, în prezența a peste 600 de credincioși de mai multe confesiuni, a fost sfințită Biserica Greco-Catolică cu Hramul „Schimbarea la Față”.

Comunitatea Greco-Catolică în Ștei s-a constituit în anul 1994, când, urmare a Revoluției Române din anul 1989, după o perioadă de interdicere impusă de comuniști în anul 1948, legislația Română a permis și Bisericii istorice Greco-Catolice să iasă din „catacombe” la libertatea de manifestare. În jurul preotului paroh de atunci și de azi, Emil Ghiurcă, a avut ca lăcaș de cult o încăpere din apartamentul preotului, iar pentru o perioadă scurtă, fiind oaspeți în Biserica Catolică de rit latin, mutându-se mai apoi în capela Greco-Catolică, iar piatra de temelie fiind sfințită la 30 octombrie 2005. Momentul mult așteptat de enoriașii șteieni greco-catolici de a se muta în casă nouă s-a împlinit pe 9 august, 2009, când P.S.S. Virgil Bercea, Episcop al Eparhiei de Oradea a oficiat sfințirea lăcașului de cult însoțit de înalte personalități ale vieții Creștine, printre care P.S.S. Szilárd Kerestes, Episcop Emerit al Eparhiei de Hajdudorog (Ungaria), P.S.S. Alexandru Mesian, Episcop al Eparhiei de Lugoj, precum și parohul comunității Greco-Catolice din Milano, preot Robert Popa, reprezentantul românilor emigrați în Lombardia, și un numeros sobor de preoți, acompaniați de corul Bisericii Greco-Catolice din Beiuș. Au fost prezenți personalități ale vieții politice din acea vreme, subprefectul de Bihor, Silviu Odobasianu, senatorii Cornel Popa și Petru Filip, autoritățile locale fiind reprezentate de Ioan Lucaciu și Horia Miara, primarul, respectiv viceprimarul orașului Ștei. Iată că, după zece ani, la Biserica Greco-Catolică din Ștei cu hramul „Schimbarea la Față”, în zi de duminică, credincioșii greco-catolici au trăit, pe 11 august, mo-

mente înălțătoare prin care, cu ajutorul lui Dumnezeu, au putut sărbători zece ani de la sfințirea acestui lăcaș de cult. Alături de credincioși, a participat la Sfânta Liturghie și Iulian Balaj împreună cu Marius Cioară, primarul, respectiv viceprimarul orașului Ștei, care au dorit să fie părtași la bucuria celor care se roagă în acest lăcaș de cult. În cuvântul de învățătură, părintele paroh Emil Ghiurcă, a vorbit, printre altele despre bucuria de a sta și noi alături de Domnul, în casa Sa, asemenea apostolilor Săi, continuând că: „De zece ani ne bucurăm cu întreaga comunitate de prezența continuă a Domnului în mijlocul nostru, în această frumoasă Biserică, în care putem spune asemenea lui Petru pe muntele Tabor, ce bine ne simțim Doamne aici! Cu fiecare zi trecută, ne-am schimbat și noi la față cu ajutorul Mântuitorului căruia îi mulțumim pentru toate darurile și binecuvântările ce vin de la El, prin mijlocirea Maicii Sfinte”, adăugând și mulțumirile aduse P.S.S. Virgil Bercea pentru grija care o poartă tuturor credincioșilor. Toți credincioșii prezenți au fost invitați, la final, la o agapă frățească unde s-au legat multe prietenii care, cu siguranță, vor dăinui în timp. Acest lăcaș de cult, chiar dacă este „casă” pentru Greco-Catolici, constituie, cu siguranță, un loc de comuniune spirituală pentru toți șteienii.

Ionel POPA, www.crisana.ro

A trecut la Domnul Părintele Silviu Dragomir

În după amiaza zilei de 6 august 2019, în sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului Isus Cristos, Părintele Silviu Dragomir a fost condus pe ultimul drum spre Casa Tatălui Ceresc.

Părintele Silviu a terminat Academia Teologică la Oradea și a fost preot stagiar în parohia Petea și Căpleni județul Satu Mare. Apoi a fost preot paroh 17 ani în parohia Ghenci, Protopopiatul Carei de unde s-a și pensionat.

Prea Sfinția Sa Virgil Bercea, episcopul greco-catolic de Oradea, alături de preoții, persoanele consacrate și credincioșii Eparhiei s-au rugat pentru odihna sufletului Părintelui Silviu.

„Viețuind întru dreapta credință și înfrumusețat fiind preotul Tău, Cristoase, jertfitorul și slujitorul dumnezeieștilor Taine, cu dumnezeiasca Ta poruncă s-a mutat din tulburările cele lumești. Pe acesta, ca pe un preot al Tău, Mântuitorule, primindu-l, mântuiește-l; și pe acesta, pe care l-ai luat cu porunca Ta, odihnește-l cu dreptii pentru mare mila Ta.” Veșnica lui pomenire din neam în neam!

Episcopia Română
Unită cu Roma,
Greco-Catolică
de Oradea

LITURGHIE DE MULȚUMIRE PENTRU BEATIFICAREA EPISCOPIILOR MARTIRI

DUMINICĂ, 8 SEPTEMBRIE 2019, ORA 10
ÎN CATEDRALA SFÂNTUL NICOLAE, ORADEA

VENERAREA MOAȘTELOR FERICIȚILOR EPISCOPI MARTIRI